

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

16 octobre 2019

PROPOSITION DE LOI

**clarifiant la portée
des règles relatives aux distances
de sécurité entre voitures et cyclistes**

(déposée par Mmes Kim Buyst et
Sarah Schlitz et consorts)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

16 oktober 2019

WETSVOORSTEL

**tot verduidelijking van de strekking
van de regels in verband met veilige
afstand tussen voertuigen en fietsers**

(ingediend door de dames Kim Buyst en
Sarah Schlitz cs.)

RÉSUMÉ

Le SUL (sens unique limité) est un sens unique dans lequel les cyclistes (et parfois, les cyclomotoristes de classe A) peuvent rouler à contresens, en empruntant le sens interdit. Malgré cette possibilité ouverte par le Code de la route, de nombreuses communes refusent d'aménager des SUL pour de mauvaises raisons. L'une d'entre elles, la plus souvent invoquée, résulte de la mauvaise interprétation de l'article 40ter du Code de la route, qui impose une distance latérale minimale de 1 mètre entre le cycliste et le véhicule automobile.

Cette proposition de loi adapte donc cet article 40ter du Code de la route pour mettre fin au flou actuel, en précisant que cette obligation relative à une distance latérale d'au moins un mètre ne concerne que le dépassement des cyclistes et non le croisement à contresens, beaucoup moins dangereux.

SAMENVATTING

Met beperkt eenrichtingsverkeer wordt bedoeld dat fietsers (en soms de gebruikers van een bromfiets klasse A) in een straat met eenrichtingsverkeer tegen de rijrichting in mogen rijden. Hoewel het Verkeersreglement in die mogelijkheid voorziet, weigeren veel gemeenten de nodige aanpassingen voor beperkt eenrichtingsverkeer uit te voeren, om verkeerde redenen. Het in dat verband het vaakst aangehaalde argument vloeit voort uit een foutieve interpretatie van artikel 40ter van het Verkeersreglement, dat bepaalt dat de voertuigbestuurders een zijdelingse afstand van ten minste één meter met de fietsers in acht moeten nemen.

Dit wetsvoorstel beoogt derhalve artikel 40ter van het Verkeersreglement aan te passen, om een einde te maken aan de onduidelijkheid. Daartoe wordt gepreciseerd dat de verplichting om een zijdelingse afstand van ten minste één meter in acht te nemen slechts betrekking heeft op het inhalen van fietsers en niet op de situatie waarbij fietsers uit de tegenrichting worden gekruist, hetgeen veel minder gevaarlijk is.

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	: Parti Socialiste
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
CD&V	: Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	: socialistische partij anders
cdH	: centre démocrate Humaniste
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	: Indépendant - Onafhankelijk

<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i>		<i>Afkorting bij de numering van de publicaties:</i>	
DOC 55 0000/000	Document de la 55 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi	DOC 55 0000/000	Parlementair document van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition reprend le texte de la proposition DOC 54 3284/001.

1. En quoi consiste le sens unique limité?

Le SUL (sens unique limité) est un sens unique dans lequel les cyclistes (et parfois, les cyclomotoristes de classe A) peuvent rouler à contresens, en empruntant le sens interdit. On peut donc aussi parler de contresens cyclable.

2. Cadre légal

2.1. *Obligation d'une distance latérale entre les cyclistes et les véhicules*

Aux termes de l'article 40ter du Code de la route, le conducteur d'une véhicule automobile ou d'une motocyclette "doit laisser une distance latérale d'au moins un mètre entre son véhicule et le cycliste ou le conducteur de cyclomoteur à deux roues".

2.2. *Conditions applicables aux sens uniques limités*

Les conditions applicables aux sens uniques limités sont énoncées à l'article 9.1., 3°, a), de l'arrêté ministériel du 11 octobre 1976 fixant les dimensions minimales et les conditions particulières de placement de la signalisation routière, modifié par l'arrêté ministériel du 18 décembre 2002, aux termes duquel:

"3° Les inscriptions additionnelles suivantes peuvent limiter la portée du signal C1:

a) en faveur des cyclistes et des conducteurs de cyclomoteurs à deux roues classe A, en le complétant par un panneau additionnel du modèle M2 ou M3 prévu à l'article 65.2. du règlement général sur la police de la circulation routière.

Ce panneau additionnel M2 ou M3 doit être apposé sur les voies publiques où la vitesse maximale autorisée est inférieure ou égale à 50 km à l'heure et la largeur utile de la chaussée à 3 mètres au moins sauf si des raisons de sécurité s'y opposent.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel neemt de tekst over van voorstel DOC 54 3284/001.

1. Wat wordt bedoeld met beperkt eenrichtings-verkeer?

Met beperkt eenrichtingsverkeer wordt bedoeld dat fietsers (en soms de gebruikers van een bromfiets klasse A) in een straat met eenrichtingsverkeer tegen de rijrichting in mogen rijden. Men kan dus ook spreken van "tegenrichting" voor fietsers.

2. Wettelijk raamwerk

2.1. *Verplichte inachtneming van een zijdelingse afstand tussen voertuig en fietser*

Overeenkomstig artikel 40ter van het Verkeersreglement moet de bestuurder van een auto of van een motorfiets "een zijdelingse afstand van ten minste één meter laten tussen zijn voertuig en de fietser of bestuurder van een tweewielige bromfiets".

2.2. *De voorwaarden voor de toepassing van het beperkt eenrichtingsverkeer*

De voorwaarden inzake het beperkt eenrichtingsverkeer zijn opgenomen in artikel 9.1., 3°, a), van het ministerieel besluit van 11 oktober 1976 waarbij de minimum afmetingen en de bijzondere plaatsingsvoorwaarden van de verkeerstekens worden bepaald, zoals gewijzigd bij het ministerieel besluit van 18 december 2002.

Dat artikel 9.1., 3°, a), luidt:

"3° De volgende opschriften kunnen de betekenis van het verkeersbord C1 beperken:

a) ten gunste van fietsers en bestuurders van tweewielige bromfietsen klasse A, door aanvulling met een onderbord van het model M2 of M3, bedoeld in artikel 65.2. van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer.

Dit onderbord M2 of M3 moet aangebracht worden op de openbare wegen waar de maximale toegestane snelheid lager is dan of gelijk is aan 50 km per uur en de beschikbare rijbaanbreedte ten minste 3 meter is, behalve indien veiligheidsredenen er zich tegen verzetten.

Sur les voies publiques où la vitesse maximale autorisée est supérieure à 50 km à l'heure et la largeur utile de la chaussée a moins de 3,5 mètres et sur celles où la vitesse maximale autorisée est égale ou inférieure à 50 km à l'heure et où la largeur utile de la chaussée est inférieure à 3 mètres, le panneau additionnel M2 ou M3 peut être apposé sauf si des raisons de sécurité s'y opposent. Dans ces cas, le signal F19 est complété par un panneau additionnel du modèle M4 ou M5 prévu à l'article 65.2. du règlement général sur la police de la circulation routière;”.

2.3. Mesures incitatives prévues au niveau de la Région de Bruxelles-Capitale

L'ordonnance du 21 février 2002 concernant l'aménagement de sens uniques limités et portant octroi de subsides aux communes pour l'aménagement de sens uniques limités prévoit des subsides aux communes qui aménagent des sens uniques limités, à condition de respecter les conditions fixées par l'article 9.1., 3°, a), de l'arrêté ministériel du 11 octobre 1976 précité et dans les limites des crédits budgétaires.

3. Problèmes d'interprétation concernant l'article 40ter du Code de la route et l'article 9.1., 3°, a), de l'arrêté ministériel du 11 octobre 1976

Le gestionnaire de la voirie peut en principe ouvrir les sens uniques à la circulation des cyclistes à contresens, moyennant le respect des conditions précitées.

En détournant certaines règles du Code de la route, des communes invoquent l'obligation mise à charge des automobilistes d'une distance latérale d'au moins un mètre vis-à-vis des cyclistes pour se soustraire à leurs propres obligations concernant la mise en place de sens uniques limités. En effet, même si la mise en place des sens uniques limités n'est pas rendue obligatoire par une disposition légale, le principe de bonne administration impose toutefois une certaine forme d'obligation aux communes en ce sens, afin d'améliorer la mobilité, lorsque les conditions sont réunies pour l'aménagement de sens uniques limités.

Il est fort vraisemblable que, au moment de rédiger cet article 40ter du Code de la route, le Roi ne faisait allusion qu'aux dépassements de cyclistes, et non aux croisements. Pourtant, certains gestionnaires de voiries communales utilisent ledit article 40ter comme justification pour éviter d'installer des SUL sur leur territoire. En effet,

Op de openbare wegen waar de maximale toegestane snelheid hoger is dan 50 km per uur en de beschikbare rijbaanbreedte minder dan 3,5 meter is en op deze waar de maximale toegestane snelheid gelijk is aan of lager dan 50 km per uur en de beschikbare rijbaanbreedte minder dan 3 meter is, mag het onderbord M2 of M3 worden aangebracht, behalve indien veiligheidsredenen er zich tegen verzetten. In deze gevallen wordt het verkeersbord F19 aangevuld met een onderbord van het model M4 of M5, bedoeld in artikel 65.2. van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer;”.

2.3. Maatregelen ten voordele van beperkt eenrichtingsverkeer in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De ordonnantie van 21 februari 2002 betreffende de inrichting van beperkt eenrichtingsverkeer en houdende de toekenning van toelagen aan gemeenten voor het inrichten van beperkt eenrichtingsverkeer voorziet in toelagen aan de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die beperkt eenrichtingsverkeer inrichten, op voorwaarde dat is voldaan aan de criteria die zijn vervat in artikel 9.1., 3°, a), van het voormelde ministerieel besluit van 11 oktober 1976 en zonder de budgettaire kredieten te overschrijden.

3. Interpretatieproblemen inzake artikel 40ter van het Verkeersreglement en artikel 9.1., 3°, a), van het ministerieel besluit van 11 oktober 1976

In beginsel kan de wegbeheerder eenrichtingsverkeer in tegenrichting toegankelijk maken voor fietsers, op voorwaarde dat de voormelde criteria in acht worden genomen.

Sommige gemeenten echter passen bepaalde regels van het Verkeersreglement niet toe: om niet te moeten voldoen aan hun eigen verplichtingen inzake het inrichten van beperkt eenrichtingsverkeer, beroepen zij zich op de aan de autobestuurders opgelegde verplichting om een zijdelingse afstand van ten minste één meter te laten tussen hun voertuig en de fietsers. Het inrichten van beperkt eenrichtingsverkeer wordt weliswaar niet bij een wetsbepaling opgelegd; toch vereist het beginsel van behoorlijk bestuur een bepaalde verplichting voor de gemeenten om dat te doen, om aldus de mobiliteit te verbeteren wanneer de voorwaarden voor de inrichting van beperkt eenrichtingsverkeer zijn vervuld.

Heel waarschijnlijk heeft de Koning bij het opstellen van dat artikel 40ter van het Verkeersreglement louter het inhalen van fietsers beoogd, niet het kruisen van fietsers. Toch grijpen sommige gemeentelijke wegbeheerders terug naar dat artikel 40ter om op hun grondgebied geen beperkt eenrichtingsverkeer in te richten.

ceux-ci prétextent que, aux termes de l'article 40ter, le croisement à contresens entre un cycliste et un véhicule à moteur n'est pas autorisé s'il n'y a pas une distance latérale d'au moins un mètre entre les deux.

Une telle conclusion, en plus de contredire l'esprit de cette disposition du Code de la route, requerrait des rues de plus de 4 mètres pour permettre l'instauration d'un SUL alors que l'article 9, 3°, a), de l'arrêté ministériel précité du 11 octobre 1976 fait référence à une distance de seulement 3 ou 3,5 mètres, sans avoir jamais été contredit par la moindre disposition du Code de la route...

4. Absence de nécessité d'une distance latérale d'un mètre en cas de croisement

Le croisement n'est pas du tout comparable avec le dépassement: les SUL existent déjà depuis près de 20 ans dans de nombreuses villes belges et étrangères. L'expérience montre que la circulation des différents usagers s'y déroule sans encombre. Le cycliste à contresens bénéficie des garanties de sécurité suivantes:

- il peut établir un contact visuel avec l'automobiliste et contrôle donc mieux la situation que lorsqu'il roule dans le même sens que celui-ci;

- le conducteur de la voiture est assis à gauche, c'est-à-dire du côté où s'effectue le croisement. Plus proche du cycliste que lors d'un dépassement, il évaluera plus facilement l'espace nécessaire dans une rue étroite;

- enfin, même dans les cas où l'automobiliste ne peut pas voir arriver le cycliste à contresens, le cycliste pourra le plus souvent entendre arriver le véhicule à moteur avant de le voir, et pourra donc anticiper le danger et effectuer à temps une manœuvre d'évitement.

5. Objectif de la proposition de loi

Le flou de l'article 40ter actuel du Code de la route doit dès lors être clarifié.

Ce même Code est en révision actuellement. Mais, comme cette adaptation n'entrera en vigueur que le 1er janvier 2021, il importe d'agir dès maintenant pour rectifier la situation.

Hun argument is dat dit artikel het kruisen van een fietser of een motorvoertuig in tegenrichting niet toestaat als er tussen beide geen zijdelingse afstand van ten minste één meter is.

Een dergelijke conclusie gaat niet alleen in tegen de geest van die bepaling uit het Verkeersreglement, maar zou bovendien straten van meer dan 4 meter breed vergen om beperkt eenrichtingsverkeer te kunnen inrichten. Artikel 9, 3°, a), van het voornoemde ministerieel besluit van 11 oktober 1976 maakt gewag van een rijbaanbreedte van slechts 3 of 3,5 meter, zonder dat enige andere bepaling van het Verkeersreglement daar ooit tegen is ingegaan...

4. Een zijdelingse afstand van één meter bij het kruisen is niet nodig

Kruisen is helemaal niet vergelijkbaar met inhalen. In vele Belgische en buitenlandse steden bestaat het beperkt eenrichtingsverkeer al bijna twintig jaar; kennelijk levert dat verkeer met de verschillende weggebruikers geen moeilijkheden op. De fietser in tegenrichting heeft namelijk de volgende veiligheidswaarborgen:

- hij heeft visueel contact met de autobestuurder en beheerst daardoor beter de situatie dan wanneer hij in dezelfde richting als die autobestuurder rijdt;

- in een auto zit de bestuurder links, dus aan de kant waar wordt gekruist; doordat hij zich dan dichterbij de fietser bevindt dan bij het inhalen, zal die bestuurder in een smalle straat makkelijker de vereiste ruimte kunnen inschatten;

- tot slot zal zelfs als de autobestuurder de fietser niet in tegenrichting kan zien aankomen, de fietser meestal het motorvoertuig horen alvorens het te zien; de fietser kan dus anticiperen op het gevaar en tijdig uitwijken.

5. Doelstelling van het wetsvoorstel

De onduidelijkheid van het vigerende artikel 40ter van het Verkeersreglement moet worden weggewerkt.

Het Verkeersreglement wordt thans bijgestuurd, maar aangezien die nieuwe versie pas op 1 januari 2021 in werking zal treden, moet nu al worden opgetreden om de situatie omtrent beperkt eenrichtingsverkeer recht te zetten.

Afin d'apporter la nécessaire clarification à l'article 40ter précité, la présente proposition de loi vise donc à y apporter les modifications suivantes:

L'article 40ter, alinéa 3, du Code de la route est ainsi complété par les mots "qu'il dépasse" afin qu'il soit ainsi rédigé:

"Il [ndlr. le conducteur d'un véhicule automobile ou d'une motocyclette] doit laisser une distance latérale d'au moins un mètre entre son véhicule et le cycliste ou le conducteur de cyclomoteur à deux roues qu'il dépasse".

Kim BUYST (Ecolo-Groen)
Sarah SCHLITZ (Ecolo-Groen)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen)
Julie CHANSON (Ecolo-Groen)
Jessika SOORS (Ecolo-Groen)
Cécile THIBAUT (Ecolo-Groen)
Gilles VANDEN BURRE (Ecolo-Groen)

Teneinde ter zake de nodige verduidelijking aan te brengen, beoogt dit wetsvoorstel artikel 40ter, derde lid, van het Verkeersreglement aan te vullen met de woorden "die hij inhaalt". De hele bepaling zou derhalve luiden als volgt: "[de bestuurder van een auto of van een motorfiets] moet een zijdelingse afstand van ten minste één meter laten tussen zijn voertuig en de fietser of bestuurder van een tweewielige bromfiets die hij inhaalt".

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

L'article 40ter, alinéa 3, de l'arrêté royal du 1er décembre 1975 portant règlement général sur la police de la circulation routière et de l'usage de la voie publique, est complété par les mots "qu'il dépasse".

Art. 3

Le Roi peut modifier, abroger ou remplacer la disposition modifiée par la présente loi.

11 octobre 2019

Kim BUYST (Ecolo-Groen)
Sarah SCHLITZ (Ecolo-Groen)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen)
Julie CHANSON (Ecolo-Groen)
Jessika SOORS (Ecolo-Groen)
Cécile THIBAUT (Ecolo-Groen)
Gilles VANDEN BURRE (Ecolo-Groen)

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 40ter, derde lid, van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg, wordt aangevuld met de woorden "die hij inhaalt".

Art. 3

De Koning kan de bij deze wet gewijzigde bepaling wijzigen, opheffen of vervangen.

11 oktober 2019